

JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET
v/ Lovavdelingen

Oslo, 10.09.18

HØRING OM ENDRINGER I STRAFFELOVEN M.V. (OPPFØLGNING ETTER IKRAFTSETTINGEN AV NY STRAFFELOV)

Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) viser til høringsbrev av 25.05.18 vedrørende forslag til endringer i straffeloven. Vi takker for tilliten som høringsinstans.

JURK er et uavhengig rettshjelptiltak som skal bidra til at alle kvinner er bevisste sin rettsstilling og til at likestilling praktiseres. JURK drives av jusstudenter i samarbeid med daglig leder og fagrådgiver. Vi yter tilpasset hjelp til selvhjelp til alle som definerer seg som kvinner og som har et udekket rettshjelpsbehov gjennom rettsinformasjon, rettspåvirkning og bistand i konkrete saker.

Vårt tilbud gjelder for kvinner over hele landet og all hjelp er gratis. JURK behandlet i 2017 over 6 000 enkeltsaker. Vi bistår i saker innenfor en rekke rettsområder av velferdsmessig betydning for kvinner, deriblant i saker om vold mot kvinner, og uttaler oss på bakgrunn av de erfaringer vi har gjort oss i møte med klienter i slike saker.

Innledende bemerkninger

JURK vil innledningsvis bemerke at vi er positive til at departementet sender på høring forslag til endringer i straffeloven. Særlig er vi positive til at forslag om forlenget foreldelsesfrist i saker som gjelder seksuell vold gjennomgås.

I det følgende vil vi peke på de hensyn som vi mener er viktig å ta med i betraktningen når reglene om strafferettslig foreldelse gjennomgås. Vi vil videre gi innspill til de punkter i høringsnotatet som særlig får betydning for kvinners rettssikkerhet.

Telefon:
22 84 29 50
E-post:
Post-mottak@jurk.no

Telefontider:
Man – Tir kl. 09:00 – 15:00
Ons kl. 12:00 – 15:00
Tor kl. 09:00 – 13:30
Fre kl. 09:00 – 12:00

Adresse:
Skippergata 23
0154 Oslo
www.jurk.no

Generelle betraktninger og aktuelle hensyn

Gjennom vår saksbehandling og vårt rettspolitiske arbeid hos JURK, har vi sett at kvinner utsatt for seksuell vold er en sårbar gruppe i møte med rettssystemet.

JURK erfarer at våre klienter ofte ber om juridisk hjelp i saker om seksuell vold i barndommen mange år etter at volden har funnet sted, og at forholdet ofte er strafferettslig foreldet innen de tar kontakt med oss. Det tar tid å bearbeide en traumatisk opplevelse.

Trolig er det store mørketall når det gjelder seksuell vold. I møte med voldsutsatte klienter, erfarer vi at det finnes flere gode grunner til at klienten ikke umiddelbart ønsker å anmelde det straffbare forholdet. Det kan for eksempel være frykt for å miste kontakten med nær familie dersom de anmelder nærstående for vold. Dette kan særlig være et problem for fornærmede i ung alder, ettersom disse kan stå i et særlig avhengighetsforhold til overgriperen. Videre erfarer vi i møte med våre klienter at manglende kunnskap om hva seksuell vold er, samt det at det kan ta tid å ta innover seg at man har blitt utsatt for noe straffbart, medfører at straffbare forhold ikke blir meldt fra om til politiet umiddelbart. Det dreier seg for mange om hendelser som det kan ta tid å fortelle om.

Selv når anmeldelse skjer relativt kjapt etter hendelsen, kan etterforskning av slike saker være en tidkrevende prosess, og det kan være risiko for at forholdet er strafferettslig foreldet før saken er ferdig etterforsket. En lenger foreldelsesfrist i saker vedrørende seksuell vold kan bidra til økt rettssikkerhet for den fornærmede.

Videre bemerker JURK at den strafferettslige sondringen mellom seksuelle handlinger av «kvalifisert» og ikke-kvalifisert art ikke nødvendigvis har en sammenheng med hvor lett det er for fornærmede å anmelde forholdet. I saker som etter straffeloven er definert som mindre alvorlige kan fornærmede selv være i tvil om hvorvidt forholdet er straffbart eller «verdt å anmelde», og terskelen for å gå til politiet kan være vel så høy som i saker av mer «kvalifisert» art. At det å anmelde er en krevende prosess for fornærmede også i saker som for eksempel subsumeres under straffeloven § 305, bør tas hensyn til når reglene om foreldelse nå gjennomgås.

Til høringsnotatets punkt 3.3.2: Utskutt foreldelse av straffansvar for seksuell handling med barn under 16 år, jf. strl. § 304

Etter gjeldende rett foreldes straffansvar for brudd på straffeloven § 304 (seksuelle handlinger med barn under 16 år) etter fem år.

JURK viser til betraktningene og de aktuelle hensyn som er nevnt i kapittelet ovenfor. Vi mener at en utskutt foreldelsesfrist for brudd på straffeloven § 304 vil kunne føre til at de som opplever seksuelle overgrep i barndommen, og som av ulike grunner utsetter å anmelde forholdet, likevel kan få en rettferdig rettergang. En endring vil videre kunne føre til at flere overgrep mot barn avdekkes og straffefølges. Slik vil en utskutt foreldelsesfrist bidra til økt rettssikkerhet for voldsutsatte kvinner.

JURK kan heller ikke se at det foreligger tungtveiende hensyn som tilsier at foreldelsesfrist etter strl. § 304 skal være kortere enn foreldelse i saker som gjelder for eksempel kjønnslemlestelse (§ 284) og seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år (§ 302). Begge disse bestemmelsene har utskutt foreldelsesfrist.

JURK mener derfor at foreldelsesfristen først bør begynne å løpe fra den dag den fornærmede fyller 18 år, og at straffeloven § 304 føyes til i oppregningen i straffeloven § 87 første ledd annet punktum, slik departementet foreslår i punkt 3.3.7.

Til høringsnotatets punkt 3.3.3: Senere foreldelse av straffansvar for seksuelt krenkende atferd mv.

Gjennom vår saksbehandling ser JURK at selv om anmeldelser skjer forholdsvis raskt etter at en person er utsatt for et seksuelt overgrep, kan etterforskning av slike saker være en tidkrevende prosess. Derfor er det en risiko for at forholdet er strafferettslig foreldet før saken er ferdig etterforsket.

JURK mener på dette grunnlag at foreldelsesfristen etter strl. § 305 bør utvides fra to til fem år, og at dette fremgår av et nytt annet ledd i straffeloven § 86, slik departementet foreslår i høringsnotatets punkt 3.3.6.

Til høringsnotatets punkt 3.3.5: Avvergeplikten

Både fordi det kan ta lang tid å avdekke og etterforske seksuelle overgrep i nære relasjoner, og fordi barn som har opplevd overgrep kan bruke lang tid på å fortelle hva de har vært utsatt for, bør straffansvar for brudd på strl. § 196 (avvergeplikt) få utskutt foreldelsesfrist, slik at foreldelsesfristen først begynner å løpe når fornærmede er 18 år. JURK kan ikke se at det foreligger tungtveiende hensyn mot en slik utskutt frist.

Politiets utredning etter «Tysfjord-saken», viser at det først og fremst er mennesker som møter de fornærmede som må melde fra om overgrep eller bekymringer om overgrep, for at overgrepene skal avdekkes. De fornærmede selv er ofte i en så sårbar situasjon at det å fortelle om overgrepene nærmest virker umulig. Man kan altså ikke forvente at barn varsler til

offentlige myndigheter om seksuelle overgrep som de er utsatt for.¹ Derfor er avvergeplikten særlig viktig i saker som gjelder seksuelle overgrep mot barn. Dersom avvergeplikten foreldes etter to år, vil det slå særlig uheldig ut for barn som er utsatt for seksuelle overgrep.

Å ansvarliggjøre de som har en avvergeplikt gjennom forlenget foreldelse, vil dessuten kunne bidra til at flere seksuelle overgrep mot barn faktisk avdekkes. Politiet fremhever i den nevnte utredningen at risikoen for å bli oppdaget «henger nært sammen med politiets evne til å etterforske og forfølge de straffbare handlingene».² At flere seksuelle overgrep avdekkes tidlig, og at gjerningspersonen deretter ansvarliggjøres, vil både ha en allmennpreventiv og individualpreventiv effekt.

Dette taler for at det bør innføres en utskutt foreldelsesfrist for brudd på plikten til å avverge straffbare handlinger mot barn etter strl. § 196. Vi støtter derfor forslaget om et nytt tredje punktum i straffeloven § 87 første ledd.

JURK bemerker at vi mener at den utskutte foreldelsesfristen bør gjelde avverging av straffbar handling som nevnt i §§ 282, 299, 302, 304 og 305.

Til høringsnotatets pkt. 5: Forsøk på kjøp av seksuelle tjenester

JURK mener at det bør fremgå klart av strl. § 316 første ledd at også forsøk på kjøp av seksuelle tjenester er straffbart.

I dag benyttes straffeloven § 316 forholdsvis sjelden. En årsak til dette er trolig det faktum at forsøk på kjøp av seksuelle tjenester etter bestemmelsens første ledd ikke anses som straffbart. For at straffansvaret skal gjøre seg gjeldende, må den som kjøper seksuelle tjenester i utgangspunktet gripes under akten. Dette gjør at det er vanskelig å håndheve bestemmelsen.

JURK støtter derfor forslaget om å endre strl. § 316, ved å videreføre strafferammen på fengsel inntil ett år som den alminnelige strafferammen, slik at også forsøk på kjøp av seksuelle tjenester etter dagens § 316 første ledd gjøres straffbart.

For Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)

Kari Kiperberg Werenskjold
saksbehandler

Veronika Wiese
saksbehandler

Ingeborg A. Fjeldstad
fagrådgiver

¹ Nordland politidistrikt (2017), *Overgrepene i Tysfjord – erfaringer og funn fra politiets etterforskning*, s. 33

² Ibid s. 33